

Norrköpings kommun
orrkoping.kommun@norrkoping.se

Rektorn vid Villastadsskolan
maria.svalin@edu.norrkoping.se

Beslut för grundskola och fritidshem

efter tillsyn i Villastadsskolan
i Norrköpings kommun

Tillsyn i Villastadsskolan

Skolinspektionen genomför tillsyn i Norrköpings kommun under 2012 och 2013.

Villastadsskolan besöktes av Skolinspektionen den 23 maj 2013.

Fakta om skolan

Villastadsskolan ligger i utkanten av området Kneippen i Norrköping. Skolan har 169 elever fördelade på förskoleklass och årskurs 1–6. Skolan har ett fritidshem där 122 elever är inskrivna. Villastadsskolan har tidigare enbart haft elever i förskoleklass och årskurs 1–5 men har från och med innevarande läsår även elever i årskurs 6. Skolenheten leds av en rektor som tillträdde i oktober 2012.

Av skolans sammanställning avseende måluppfyllelsen i förhållande till de nationella målen/kunskapskraven framgår följande. År 2012 nådde cirka 74 procent av eleverna i årskurs 3 de kunskapskrav som minst ska uppnås i ämnet svenska. Andelen har minskat jämfört med år 2010 då 93 procent av eleverna nådde målen. I matematik respektive natur- och samhällsorienterande ämnen var motsvarande andel 84 respektive 87 procent år 2012. I ämnet svenska nådde cirka 71 procent av eleverna i årskurs 5 målen år 2011, vilket kan jämföras med måluppfyllelsen år 2009 då andelen var 62 procent. I ämnet matematik har andelen elever som nått målen ökat från 62 procent år 2009 till cirka 95 procent år 2011. Uppgifter om måluppfyllelsen för elever i årskurs 5 år 2011 saknas beträffande de naturorienterande ämnena, hem- och konsumentkunskap samt teknik.

Helhetsbedömning

Kunskapsresultaten för Villastadsskolan har varierat under perioden 2009 till 2012 mellan olika ämnen och årskurser. Arbetet med att sammanställa verksamhetens resultat och utvärdera verksamheten i förhållande till måluppfyllelsen i syfte att identifiera och prioritera utvecklingsinsatser har varit bristfälligt. Nuvarande rektor har innevarande läsår påbörjat ett arbete för att skapa struktur och rutiner i olika delar av verksamheten. Nu finns en tydlig plan för hur skolenheten ska bedriva ett systematiskt kvalitetsarbete som omfattar enhetens alla verksamheter och resultat. I samband med att detta arbete sker kontinuerligt och systematiskt ges skolenheten en ökad möjlighet att utveckla utbildningen och därmed öka måluppfyllelsen.

Det har i tillsynen framkommit att några elever inte får det särskilda stöd som de har behov av enligt upprättade åtgärdsprogram. Rektorn måste därför säkerställa att det finns nödvändiga resurser och fungerande processer för uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogrammen så att de elever som har bedömts ha behov av särskilt stöd får detta på det sätt och i den omfattning som är nödvändig.

I övrigt kan Skolinspektionen konstatera att brister avseende systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till målen i årskurs 5 påtalades i Skolverkets inspektionsbeslut den 6 maj 2008 (dnr 53-2007:1393).

Skolinspektionens ingripande

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Norrköpings kommun att vidta nedanstående åtgärder för att avhjälpa påtalade brister. De vidtagna åtgärderna ska senast den 1 november 2013 redovisas för Skolinspektionen.

Grundläggande värden och inflytande

Bedömning

Norrköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Grundläggande värden och inflytande.

- Säkerställa att utformningen av elevernas inflytande anges i planeringen av verksamheten.
- Säkerställa att det vid skolenheten finns forum för samråd med vårdnadshavare.

Motivering

Elevinflytande

Enligt skollagen och läroplanen ska eleverna ges inflytande över utbildningen. De ska fortlöpande stimuleras att ta aktiv del i arbetet med att vidareutveckla utbildningen och läraren ska svara för att alla elever får ett reellt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och undervisningens innehåll. Formerna för elevernas inflytande ska anpassas efter deras ålder och mognad. Rektorn har ett särskilt ansvar för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas. Den närmare utformningen av inflytandet ska anges i samband med planeringen av verksamheten, som en del av skolenhetens systematiska kvalitetsarbete.

Genom vad som framkommit vid intervjuer bedömer Skolinspektionen att eleverna har ett reellt inflytande över utbildningen. Utformningen av elevinflytandet är emellertid inte dokumenterad.

Skolinspektionen konstaterar därmed att skolan saknar en dokumenterad planering av elevernas inflytande över utbildningen.

Forum för samråd

Enligt skollagen ska det vid varje skolenhet finnas ett eller flera forum för samråd med vårdnadshavare där frågor som är viktiga för enhetens verksamhet och som kan ha betydelse för barnen, eleverna och vårdnadshavarna ska behandlas.

Enligt förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165 s. 315) ska ett forum för samråd ha två huvuduppgifter. Den ena är att vara en arena där bland annat vårdnadshavare kan föra fram förslag och synpunkter i olika frågor. Den andra huvuduppgiften är att ge information om kommande beslut i frågor som är av intresse för de grupper som är representerade i ett forum för samråd, i syfte att ge dessa en reell möjlighet till inflytande.

Enligt rektor har forum för samråd med vårdnadshavare funnits vid skolenheten tidigare men inte innevarande läsår. Det har under läsåret förts diskussioner vid skolenheten hur formerna för ett sådant forum bör se ut.

Mot bakgrund av rektors uppgifter konstaterar Skolinspektionen att skolenheten saknar forum för samråd där vårdnadshavarna ges möjlighet till inflytande på det sätt som åsyftas i skollagen.

Föfattning

4 kap. 4, 6, 9, 13 och 14 §§ skollagen

Lgr 11, 2.8 Rektorns ansvar

Särskilt stöd

Bedömning

Norrköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Särskilt stöd.

- Säkerställa att alla elever får särskilt stöd i enlighet med beslutade åtgärdsprogram.
- Säkerställa att åtgärdsprogrammen systematiskt följs upp och utvärderas och att det av åtgärdsprogrammen framgår hur detta ska genomföras.
- Säkerställa att beslut om åtgärdsprogram innehåller information om hur beslutet kan överklagas.

Motivering

Skolan ska ge alla barn och elever möjlighet att nå utbildningens mål. En del i detta arbete är att skolan ska ge det särskilda stöd en elev behöver. Av skollagen framgår att om det framkommer att en elev befaras att inte nå de mål eller kunskapskrav som minst ska uppnås ska det anmälas till rektorn. Rektorn ska se till att elevens behov av särskilt stöd skyndsamt utreds. Om en utredning visar att en elev är i behov av särskilt stöd ska han eller hon ges sådant stöd. För en elev i grundskolan ska det särskilda stödet ges på det sätt och i den omfattning som behövs för att eleven ska ha möjlighet att nå de kunskapskrav som minst ska uppnås.

Enligt skollagen ska ett åtgärdsprogram utarbetas för en elev som ska ges särskilt stöd. Av programmet ska det framgå vilka behoven är, hur de ska tillgodoses och hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas. Beslut om åtgärdsprogram får överklagas hos Skolväsendets överklagandenämnd. Beslutet ska innehålla en tydlig information om möjligheten att överklaga.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2013:8) med kommentarer om arbete med åtgärdsprogram för elever i behov av särskilt stöd framgår att rektorn ansvarar för att skapa fungerande rutiner på skolenheten för att genomföra, följa upp och utvärdera åtgärdsprogram. Med uppföljning avses den ansvariga skolpersonalens kontinuerliga arbete med att följa upp åtgärdsprogrammet i vardagen. Det innebär bland annat att varje person som ansvarar för en åtgärd ser till att som är bestämt verkligen genomförs.

En utvärdering är en mer systematisk analys och helhetsbedömning av hur målen har uppnåtts och av hur åtgärderna har fungerat.

Av tillsynen framgår att skolan utreder elevers behov av särskilt stöd i de fall en elev riskerar att inte nå de kunskapskrav som minst ska uppnås eller uppvisar andra svårigheter i sin skolsituation. Av tillsynen har inte annat framkommit än att åtgärdsprogram också utarbetas för de elever som ska ges särskilt stöd. Det har dock framkommit uppgifter om att inte alla elever får det särskilda stöd de behöver i praktiken. Frånvaro av specialpedagogisk resurs under perioder har medfört att ansvarsfördelningen avseende särskilt stöd i vissa fall har omfördelats till klasslärare eller annan lärare. Enligt lärare har detta medfört att elever med störst behov har prioriterats och att några elever därmed inte får det särskilda stöd som anges i åtgärdsprogrammen. Rektor har enligt egen uppgift inte kännedom om detta.

Trots att skolan utreder elevers behov av särskilt stöd, beslutar om åtgärdsprogram och genomför olika åtgärder för att tillgodose elevers behov av särskilt stöd bedömer Skolinspektionen att det finns brister avseende arbetet med särskilt stöd. Alla elever får inte det särskilda stöd de har bedömts ha behov av enligt beslutade åtgärdsprogram. Enligt Skolinspektionens bedömning fungerar därmed inte skolans rutiner för uppföljning och utvärdering av åtgärdsprogrammen tillfredsställande. Det framgår inte heller av åtgärdsprogrammen hur åtgärderna ska följas upp och utvärderas, vilket tydligt ska framgå redan när beslut om åtgärdsprogram fattas. I åtgärdsprogrammen saknas vidare information om hur man överklagar beslutet.

Författning

3 kap. 8, 9 och 10 §§ skollagen

28 kap. 16 § skollagen

29 kap. 10 § skollagen

21 § förvaltningslagen

Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro

Bedömning

Norrköpings kommun måste vidta följande åtgärder för att förbättra arbetet inom bedömningsområdet Erbjudande av utbildning och uppföljning av elevens närvaro.

- Säkerställa att modersmålsstöd anordnas i förskoleklassen i enlighet med författningarnas krav.

Motivering

Enligt skollagen ska förskoleklassen medverka till att barn med annat modersmål än svenska får möjlighet att utveckla både det svenska språket och sitt modersmål. Enligt förarbetena till skollagen (prop. 2009/10:165) ska modersmålsstöd i förskoleklass i första hand vara en pedagogisk fråga för förskoleklassen. Det framgår bland annat att i varje förskoleklass där det finns elever med annat modersmål än svenska ska aktiviteter, arbetssätt, miljö och material anpassas till elevernas behov. Det kan till exempel handla om att tillhandahålla material och sagoböcker på elevernas modersmål. Det kan också handla om att ha musikstunder och andra typer av samlingar där fokus ligger på ele-

vens kultur och där svenska begrepp används parallellt med begrepp på elevernas modersmål.

Det framgår genom intervjuer med rektor och personal i förskoleklass att elever med annat modersmål än svenska erbjuds modersmålsundervisning genom den centrala språkenheten i kommunen. I övrigt genomförs inga särskilda insatser för att medverka till elevernas språkutveckling avseende deras modersmål.

Skolinspektionen bedömer att förskoleklassen inte i tillräckligt hög grad medverkar till att elever med annat modersmål än svenska får möjlighet att även utveckla sitt modersmål. Det är viktigt att personalen i förskoleklassen är medvetna om att detta ingår i deras uppdrag och att de planerar och genomför verksamheten därefter.

Författning

9 kap. 10 § skollagen

Anmärkning

Skolinspektionen tilldelar med stöd av 26 kap. 11 § skollagen (2010:800) Norrköpings kommun en anmärkning.

Norrköpings kommun ska vidta åtgärder för att rätta till bristerna och redovisa de vidtagna åtgärderna till Skolinspektionen senast den 1 november 2013.

Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen

Bedömning

Skolinspektionen har uppmärksammat följande brister inom bedömningsområdet Pedagogiskt ledarskap och utvecklingen av utbildningen.

- Det saknas dokumentation som ger en samlad bild av skolenhetens resultat, måluppfyllelse och kvalitetsarbete.

Motivering

Enligt skollagen ansvarar rektorn för att det på skolenhetsnivå bedrivs ett systematiskt kvalitetsarbete, dvs. en planering, uppföljning och utveckling av utbildningen. Inriktningen på det systematiska kvalitetsarbetet ska vara att de nationella målen uppfylls. Det systematiska kvalitetsarbetet ska dokumenteras. Läroplanen anger att rektorn ansvarar för skolans resultat och att det följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen och kunskapskraven.

Av Skolverkets allmänna råd (SKOLFS 2012:98) med kommentarer om systematiskt kvalitetsarbete för skolväsendet, framgår bland annat att rektorn bör skapa rutiner och former för dokumentation som är effektiva och ändamålsenliga för enhetens kvalitetsarbete samt sträva efter att dokumentationen ger en samlad bild av utbildningens kvalitet. Det är angeläget att rektorn ser till att den dokumentation som personalen gör i olika delar av kvalitetsarbetet systematiseras och sammanställs så att den går att analysera. Personal, elever och vårdnadshavare behöver en samlad bild av verksamhetens resultat, måluppfyllelse och kvalitetsarbete för att ha möjlighet att vara delaktiga, göra val och påverka utbildningens utveckling. I de allmänna råden om kvalitetsarbete be-

tonas vidare vikten av att analysera orsaken till skillnader mellan olika grupper och klasser eller mellan olika ämnen och målområden i läroplanen.

Av den verksamhetsredogörelse som Skolinspektionen tagit del av och av intervju med rektor framkommer brister vad gäller skolenhetens kontinuerliga och systematiska kvalitetsarbete. Av verksamhetsredogörelsen, som upprättats av Villastadsskolans förra rektor, framgår till exempel att rektorn inte haft möjlighet att följa upp mål och resultat eller arbeta med utveckling av utbildningen. I resultatsammanställningen saknas vidare uppgifter om kunskapsresultaten i vissa ämnen för årskurs 5. Nuvarande rektor anger att den låga måluppfyllelsen i ämnet svenska under åren 2009 till 2011 inte har analyserats på enhetsnivå. Vidare framgår av intervjuer med rektor och personal att fritidshemmets och förskoleklassens verksamheter inte har utvärderats och analyserats på ett systematiskt sätt på skolenhetsnivå i förhållande till resultat och måluppfyllelse. Fritidshemmet genomför vissa utvärderingar, bland annat av temaarbeten, och har under läsåret deltagit i nätverksträffar i syfte att upprätta en gemensam verksamhetsplan. Det är dock inte klart hur denna verksamhetsplan ska anpassas till den egna verksamheten. Enligt personalen har fritidshemmet inga egna prioriterade mål detta läsår. Enligt förskollärare sker utvärdering av förskoleklassens verksamhet främst på individnivå.

Under innevarande läsår har nuvarande rektor arbetat med att utveckla och upprätta rutiner avseende skolenhetens systematiska kvalitetsarbete. Rektor har vid tillsynsbesöket muntligen redogjort för arbetet och Skolinspektionen har tagit del av det dokument som beskriver den arbetsprocess skolenheten nu följer vad gäller det systematiska kvalitetsarbetet. Enligt rektor ska utvärdering, sammanställning och analys av verksamhetens olika delar på skolenhetsnivå bland annat resultera i en verksamhetsplan i syfte att utveckla utbildningen. Arbetsprocessen sträcker sig över hela läsåret och vid tidpunkten för tillsynsbesöket har arbetet påbörjats bland annat genom olika enkäter, självvärderingar och analys av nationella prov, medan vissa delar, till exempel analys av kunskapsresultaten och utvärdering av fritidshemmets verksamhet, ska genomföras i slutet av läsåret.

Skolinspektionen bedömer att det vid tidpunkten för tillsynsbesöket finns brister i det befintliga kvalitetsarbetet.

Rektor har emellertid under tillsynens gång inkommit med en redogörelse för det arbete som skett efter Skolinspektionens tillsynsbesök. Utvärdering och analys av kunskapsresultaten har genomförts av lärarna vilket resulterat i föreslagna åtgärder för att öka måluppfyllelsen. Personalen har, med utgångspunkt i olika analyser av verksamheten, däribland utvärderingar av fritidshemmets och förskoleklassens verksamhet, tillsammans diskuterat verksamhetsplanens innehåll och identifierat och prioriterat viktiga utvecklingsområden. Skolinspektionen bedömer mot bakgrund av ovanstående att bristerna avseende skolenhetens kvalitetsarbete därmed är åtgärdade och avstår därför från ingripande i den delen.

Det saknas emellertid dokumentation som ger en samlad bild av skolenhetens systematiska kvalitetsarbete. Mot bakgrund av att Villastadsskolan nu bedriver ett aktivt arbete med att utveckla utbildningen och att delar av kvalitetsarbetet och skolenhetens resul-

tat finns dokumenterat bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och huvudmannen tilldelas därför en anmärkning i denna del.

Mot bakgrund av att Villastadsskolan bedriver ett aktivt arbete med att utveckla utbildningen och att vissa delar av kvalitetsarbetet finns dokumenterat bedömer Skolinspektionen bristen som mindre allvarlig och huvudmannen tilldelas därför en anmärkning i denna del.

Föfattning

4 kap. 4–6 §§ skollagen

I ärendets slutliga handläggning har utredarna Marie-Louise Hultman, Rut Hård af Segerstad och Sofia Lindstrand deltagit.

På Skolinspektionens vägnar

Allan Westerdahl
Enhetschef

Camilla Landgren
Utredare/Föredragande

Bilaga:

Bilaga 1 Allmänt om tillsynen

Allmänt om tillsynen

Skolinspektionen genomför regelbundet tillsyn i alla kommuner för att granska skolväsendet. Tillsyn genomförs samtidigt i de fristående skolor som finns i kommunen.

Vid tillsynen tar Skolinspektionen ställning till i vad mån verksamheten ger förutsättningar för barn, ungdomar och vuxenstuderande att nå de nationella målen och bedömer om huvudmännen uppfyller de krav som författningarna ställer på verksamheten. Tillsynen fokuserar på sådana faktorer som har betydelse för en god lärandemiljö och för elevernas möjligheter att uppnå kunskapsmålen. Förutom att Skolinspektionen bedömer måluppfyllelsen inriktas tillsynen mot tre huvudområden: **Elevernas utveckling mot målen, ledning och utveckling av utbildningen samt enskild elevs rätt.**

Varje skola får efter besöket ett beslut där iakttagelser och bedömningar som rör den granskade skolan redovisas. För offentliga huvudmän sammanställs iakttagelser och bedömningar, som rör huvudmannens ansvar för utbildningsverksamheten i kommunen, i ett beslut (kommunbeslut). Kommunens förskoleverksamhet och verksamheten vid fritidshemmen redovisas i var sitt sammanfattande beslut. Fritidshem vid fristående skolor inspekteras i anslutning till tillsynen av den fristående grundskolan. Skolinspektionen ger alltid huvudmännen möjlighet att ta del av och lämna synpunkter på sakuppgifter i beslutet.

Skolinspektionens granskning avser emellertid inte att ge en heltäckande bild av tillståndet i skolväsendet utan i vilken utsträckning huvudmannen, vid det aktuella granskningstillfället, avviker från de krav och förväntningar som uttrycks i skollag, läroplaner och övriga författningar som rör skolväsendet, inom de granskade områdena. Beskrivningarna och bedömningarna i beslutet grundas på de dokument som huvudman och skolor lämnat samt på de iakttagelser och intervjuer som genomförts vid besök i verksamheten. Även annan information från Skolverkets nationella uppföljningssystem, eller som finns publicerad på annat sätt, har använts. Skolinspektionen använder olika tillsynsmetoder vilket innebär att besöken vid skolor och verksamheter kan variera avseende såväl omfattningen som av vilka grupper som intervjuas. Vid kommunala förskolor och fritidshem grundar sig inspektionen i huvudsak på intervjuer med personal, föräldrar och ledning.

För den offentliga verksamheten kompletteras alla beslut med en muntlig återrapportering av inspektörerna till företrädare för huvudmannen.

Inom de områden där Skolinspektionen bedömt att det finns brister har huvudman och rektor eller förskolechef ett ansvar för att åtgärder vidtas. Med anledning av tillsynen ska huvudmannen till Skolinspektionen redovisa vilka åtgärder som har vidtagits i verksamheterna inom den tid och i den ordning som anges i beslutet.

Ytterligare information om den regelbundna tillsynen finns på Skolinspektionens webbplats (www.skolinspektionen.se/Tillsyn).